

- ג) הירושלמי מרבה להשמיט את המילה "אמר", למשל: "רבי זעירא בשם רב ירמיה (אמר): ספק בירך על מזונו ספק לא בירך - צריך לברך".
- ד) פעמים רבות בלשון הירושלמי הוחלפו אותיות דומות (למשל אותיות אחה"ע), כגון "איכך" - היכן, "כצוצטרה" - גזזטרה, "אביר" - אוויר.
- ה) שמות תנאים ואמוראים שבבבלי מסתיימים באות אל"ף, בירושלמי מסתיימים באות ה"א, כגון "עקיבה" - עקיבא, "חנינה" - חנינא.
- ו) בכמה מקומות האות י"ד נוספה או החליפה אות אחרת, כגון "היך" - הן, "תניי" - תנאי, "שיני" - שני.
- ז) במקרים מסוימים בירושלמי שוכלו אותיות, למשל "מגלגל" - מלגלג.

יש להעיר שלעיתים ישנן מילים שפירושם בבבלי ובירושלמי שונה לגמרי, כגון טומאת היסט, שבבבלי פירושו משא ובירושלמי פירושו מגע (מראה הפנים עבודה זרה פ"ג ה"ו כא:).

הטעמים לקושי בלשון

הטעמים לכך שלשון הירושלמי שונה וקשה יותר הם רבים:

א) מפורש בגמרא (בבא קמא פב): שבארץ ישראל דיברו לשון סורסי, דהיינו ארמית פחות צחה, וכן הגמרא (בבא קמא ו; ע"פ מסורת הש"ס שם) הזכירה שבירושלים דיברו בלשון קצרה יותר.

ב) קושי נוסף בלשון הירושלמי נובע מכך שהבבלי משתמש יותר בעברית מאשר הירושלמי, וישנם אף מקומות שאותה מימרא עצמה מובאת בבבלי בעברית ובירושלמי בארמית (אגרות רא"ה ח"ד אגרת א"פ"ח בסופה).

ג) הארמית של הבבלי מעורבת בפרסית, לעומת הארמית שבירושלמי שמעורבת ביוונית (חומת ירושלים שער ו). יתרה מכך, לעיתים גם מילים יווניות שנמצאות בשני התלמודים - בירושלמי הן כתובות כמקורן היווני (במקרים רבים בסיומת של האות סמ"ך) ובבבלי בצורה שקרובה יותר לארמית ולעברית, כגון איסטרולוגוס בירושלמי ואיצטגנין בבבלי, פילוסופוס-פילוסופא, קלנדס-קלנדא, זיתוס-זיתוס, ארדבליס-הרדולים, אוותיאוס-אותיום, ליסטיס-ליסטיס (אמנם גם הירושלמי ברוב המקומות נקט "ליסטיס" ורק במיעוטן "ליסטיס", אך בבבלי תמיד הוא "ליסטיס"), וכן פוסיטיס-פסיס (יש להעיר שחוץ מהארמית הבבלית והארמית הארץ-ישראלית היו עוד שני ניבי ארמית נוספים: הארמית המקראית והארמית של תרגומי התנ"ך. ובנוסף לזה היו עוד ניבי ארמית רבים של הגויים (דיקא נמי - דקדוק לתלמוד בבלי עמוד 29)).

ד) גם הדקדוק בירושלמי שונה, ואנו מוצאים שלעיתים הירושלמי לא הקפיד על חילוק בין יחיד ורבים, זכר ונקבה, עבר ועתיד. יתכן שהטעם לזה הוא שרוב האמוראים שבירושלמי היו בגליל, ומפורש בגמרא (עירובין נג). שבני גליל לא דקדקו בלשונם. אך יש מי שכתב שטעויות אלו נשתרבבו ע"י המעתיקים והמדפיסים (אהבת ציון בהקדמה, הובא בחומת ירושלים שער ו).